

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата історичних наук, старшого викладача Л.М. Соловйової на дисертаційне дослідження Шелкунової Наталії Леонідівни на тему: «Науковий доробок професора Г.Я. Андрєєва у розвитку технологій машинобудування у 50-70-х рр. ХХ ст.», подане на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки

Реконструкція суспільно-політичного і наукового життя в Україні другої половини ХХ ст. була б неповною без окреслення ролі, значення, надбань та внеску таких її представників, як професор Г.Я. Андрєєв. Це був відомий український і російський вчений, фахівець в галузі машинобудування, відомий адміністратор, керівник Коломенського машинобудівного заводу, Харківського турбогенераторного заводу, проректор з наукової роботи Харківського гірничого інституту (згодом Харківського інституту гірничого машинобудування, автоматики та обчислювальної техніки), нарешті, ректор Українського заочного політехнічного інституту. Науковець заклав підвалини для подальшого розвитку технічних наук у вищій школі. Він засновник індукційнотеплового складання-розбирання з'єднань із натягом у машинобудуванні. Його наукові пошуки успішно втілені у виробництво на машинобудівних заводах.

Творча спадщина і праця цього вченого на благо України довгі роки була незаслужено забута. Необхідно не лише відроджувати забуті та призабуті імена представників машинобудівної і транспортної науки, а й визначити належне кожному місце в її історії, дослідити їхній внесок у світову науку й техніку.

Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена насамперед великим громадським і науковим значенням Г.Я. Андрєєва в галузі контактних напруг у пресових та теплових з'єднаннях, дозволили встановити

причини тріщиноутворення та зламів осей під час експлуатації колісних пар на залізничному транспорті тощо. Дослідження Н.Л. Шелкунової також відзначає, що досі відсутнє спеціальне комплексне дослідження наукової та науково-організаційної діяльності Г.Я. Андреева, дослідження зумовлене необхідністю створення максимально об'єктивної і повної наукової біографії вченого, всебічного аналізу його творчого доробку, а також важливістю введення до наукового обігу широкого масиву нових джерел.

Здійснений Н.Л. Шелкуновою аналіз стану розробки теми про діяльність Г.Я. Андреева дає підставу справедливо стверджувати, що цей аналіз є не тільки своєрідною інтерпретацією стану та розвитку окремих напрямків в галузі машинобудування другої половини ХХ ст., а й науковим дослідженням різноплановості вченого-інженера. Історіографія та наявна джерельна база в цілому дозволили дослідити загальні та специфічні риси становлення Г.Я. Андреева як вченого, з'ясувати його досягнення у вітчизняному машинобудуванні і, зокрема, у залізничній науці, визначити його місце у загальному розвитку вітчизняного машинобудування означеного періоду.

Концепція дисертаційного дослідження Н.Л. Шелкунової висвітлюється у процесі розв'язання дисертаційних завдань і стисло формується у часткових і загальних висновках дисертації. Послідовно, на конкретних прикладах, обґрунтовується висновок, що ім'я професора, інженера Г.Я. Андреева не тільки вперше стало об'єктом дисертаційного дослідження, але й дозволило глибоко і всебічно показати його особистість та науково-організаційну спадщину. В дисертації наводиться низка відомостей про окремі аспекти біографії та світогляду вченого, в роботі використано і запроваджено до наукового обігу нові архівні, літературні та документальні матеріали.

Проведене дослідження дозволило вперше здійснити періодизацію творчої діяльності Г.Я. Андреева, визначити такі основні напрями досліджень вченого: розвиток складально-розбиральних процесів у з'єднаннях з патягом, використання теплового методу складання у

виробництві машин, дослідження у галузі контактних тисків та напруг у пресових та теплових з'єднаннях, розробка установки для індукційного нагрівання деталей, які працювали на струмах промислової частоти. Вчений отримав 39 авторських свідоцтв на винахід.

Дисертантка встановила, що наукові здобутки Г.Я. Андрєєва впливали у другій половині ХХ століття і продовжують впливати сьогодні на дослідження в галузі технологій машинобудування. Дослідження Н.Л. Шелкунової дозволяють створити певні узагальнення щодо діяльності Г.Я. Андрєєва в транспортній науці, особливо в питанні про технології в машинобудуванні. В дисертації показано, що свої висновки вчений активно втілював у виробництво і що новаторство наукових досягнень Г.Я. Андрєєва було визнано видатними інженерами та науковцями у сфері машинобудування не тільки колишнього Радянського Союзу, а й світу. Власне тому Г.Я. Андрєєв мав високий авторитет у середовищі науковців та інженерів машинобудівної галузі.

Розкриваючи сутність процесу формування наукового світогляду Г.Я. Андрєєва, автор дисертаційного дослідження не тільки визначила основні етапи цього формування, а й показала що на це формування впливали: навчання в Луганському машинобудівному інституті та наукові стосунки з досвідченими інженерами виробництва, видатними вченими його часу. Безперечно, все це сприяло становленню Г.Я. Андрєєва як видатного науковця та інженера-машинобудівника.

Дисертантом встановлено, що праці Г.Я. Андрєєва – це значний внесок у технології машинобудування, завдяки яким він став одним із провідних фахівців Європи. З'ясовано, що це унікальні джерела, які дають змогу об'єктивно відтворити події з історії розвитку вітчизняного машинобудування, і що найважливіше, усі вони без винятку надзвичайно актуальні сьогодні.

Визначено особливу роль Г.Я. Андрєєва як організатора науки. Він був якийсь час проректором, а відтак і ректором кількох вузів, головою з'їздів та

конференцій інженерів-залізничників і машинобудівників, був багаторічним членом редакційних колегій різних технічних журналів. Г.Я. Андреев зробив вагомий внесок у підготовку науково-інженерних кадрів та звичайних інженерів-машинобудівників.

В рецензованій роботі вперше дана оцінка багатьох історично-наукових праць Г.Я. Андреева. Вони і сьогодні використовуються істориками науки й техніки як фундаментальні джерела при підготовці праць з історії технологій машинобудування.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

- в українській історіографії проведено комплексне дослідження життєвого шляху та наукової спадщини відомого вченого, інженера-машинобудівника Г.Я. Андреева;

- проаналізовано друковані та рукописні наукові праці вченого, що дало змогу значно поглибити знання щодо розвитку машинобудування в Україні другої половини ХХ століття;

- охарактеризовано основні етапи становлення та розвитку наукового світогляду ученого;

- здійснено періодизацію наукової діяльності Г.Я. Андреева;

- удосконалено деталізацію матеріалів, пов'язаних із його внеском у розвиток окремих напрямів технологій машинобудування.

Практичне значення випливає із завдань вітчизняної історії науки і техніки, пов'язаних з необхідністю глибокого і всебічного вивчення ролі окремих вчених-залізничників та машинобудівників. Узагальнені матеріали дослідження можуть бути використані у вузівській підготовці спеціалістів-залізничників та істориків науки, під час вивчення студентами навчальних дисциплін «Історія науки й техніки», «Історія транспорту» та «Історія залізничного транспорту», «Історія технологій машинобудування». Отримані результати можна використовувати при написанні довідників, енциклопедій тощо. Результати дисертаційного дослідження можуть також бути

використанні при написанні підручників, посібників, методичних рекомендацій.

Опубліковані праці Н.Л. Шелкунової з проблем технологій машинобудування та залізничного транспорту, зокрема наукової спадщини Г.Я. Андреева (статті у науково-методичних збірниках, фахових журналах, періодичних виданнях) повністю відображають основні результати дослідження.

Позитивно оцінюючи наукове дослідження Н.Л. Шелкунової, вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження і побажання:

- як відомо, з'їзди інженерів служби колії, машинобудівні з'їзди відіграли у свій час важливу роль в історії розвитку вітчизняного залізничного транспорту та технологій машинобудування. Але, на жаль, діяльність Г.Я. Андреева на цих з'їздах належним чином не показана. Чи не було з цього приводу якихось особистих спогадів Г.Я. Андреева і записів його однодумців?

- неовно представлено аналіз наукової рукописної спадщини вченого та інженера-практика;

- доцільно було б детальніше розглянути внесок Г.Я. Андреева у розвиток колії та колійного господарства, зокрема стрілочних переводів та конструкцію залізничних колісних пар;

- при перекладі цитат інколи зустрічаються русизми, також бажаним було б покращити стиль перекладу.

Проте, висловлені зауваження і побажання не зменшують наукової новизни і практичного значення рецензованого дисертаційного дослідження. Все вищесказане дає підставу стверджувати, що дисертація «Науковий доробок професора Г.Я. Андреева у розвитку технологій машинобудування у 50-70-х рр. ХХ ст.» є закінченою самостійною науковою роботою, відповідає вимогам ДАК України «Порядку присудження наукових ступенів та вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року, а її автор –

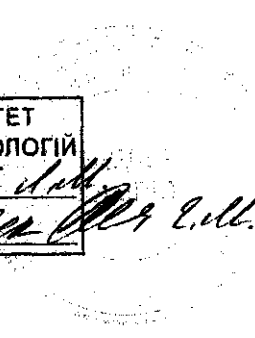
Шелкунова Наталія Леонідівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата історичних наук зі спеціальності 07.00.07 – історія науки й техніки.

Офіційний опонент
кандидат історичних наук,
Державного університету інфраструктури та технологій МОН України, старший викладач кафедри управління комерційною діяльністю залізниць

Л.М. Соловйова

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
Підпис: *Соловйової Л.М.*
Засвідчує: *Зав. каф. упр. діяльн. залізниць*

Зав. каф. упр. діяльн. залізниць